

קהילת בשבילי אורייתא - ווארקא

לז"נ הגה"צ רבי שמחה בונם ליברמאן זצ"ל

והרבנית הצדיקת חוה שאשא מווארקא

בראשות הרב יצחק מאיר ליברמאן שליט"א

קובץ הלכה ומנהג

שוהה מחוץ לביתו בארץ ובחו"ל

גיליון קנ"ח

מנחם אב תשפ"א

יו"ל בעזהשי"ת ע"י:

קהילת
בשבילי אורייתא - ווארקא
בראשות:
הרב יצחק מאיר ליברמאן שליט"א

רחוב אמרי ברוך 1א
בני ברק
ישראל

Kehilas
Bishviley Orayso - Vurke
1 a Imrei Baruch st
Bnei Brak
Israel
bishvileyorayso@gmail.com

כל הזכויות שמורות:

מנחם אב תשפ"א

תוכן עניינים

תאורה לשמירה
מקור
כניסה למקום מצולם
עירובי חצירות
הוצאת מפתח לרה"ר
טלטול דרכון
הליכה על דשא
ישיבה בדשא
ערסל בשבת
שמשייה
טבילת כלי נכרים
שימוש בכלי נכרים
יין מגע נכרי
מנקה נכרי
דרך אכילה
אכילה ברחוב - בעמידה
אוכל תחת מיטה
תפילה בציבור
תפילה בבית הכנסת
במקום מחיצות
נטילה לתפילה
מזוזה במלונות וצימרים
קריעה כשרואה מקום המקדש
קריעה במקום המקדש
מעומד
מקום
לימוד זכות
הפקר בגדים
קריעה בע"ש
מוצרי אוכל בחו"ל
רמת כשרות
פירות וירקות, קפואים.
שמן זית. קפה. בירה

יציאה לדרך
ספר לימוד
תפילת הדרך
החזיק בדרך
ברכה פעם ביום
כלי אוכל
כירה חשמלי מצבי חום
הכשרת כיריים גז
כיריים קרמיות
כיריים אידוקציה
אינדוקציה בשבת
פלטה חשמלית
תנור אפייה
מיקרוגל
קומקום חשמלי
אירוח בבית הארחה - מלון
כשרות המטבח
בישול נכרי
בדיקת מאכלים מתולעים
מחלל שבת
מוצרים בהשגחת בד"ץ
שבת במטבח
סביבת בית הארחה
ערבית לאחר פלג המנחה
זמן תפילת ערבית
קבלת שבת מפלג המנחה
ערבית בשבת בלילה
סעודה לתוך הלילה
שמירת שבת
נרות שבת בבית מלון
כרטיס אלקטרוני
רמיזה לנכרי
חיישן בחדר
תאורה מופעלת מחיישן

קונטרס הלכות לשוה מחוץ לביתו (זמן חופשה)

היוצאים למקום הבראה, בכדי לחזק גופם ומזגם לעבודת השי"ת, עליהם ניתן להמליץ בדברי הנביא (ישעיה מ' לא) "וקוי ה' יחליפו כח" וגו', אבל יש להיזהר שהכול ייעשה במידה נכונה, בבחירת מקום ראוי לשהות, נקי מחשש פגעי הטכנולוגיה, תוך קביעת עיתים לתורה והתנהגות כדת של תורה ושולחן ערוך בכל הליכותיהם, ואז ילכו לבטח דרכיהם.

וראה מה שכתב המהרש"א (שבת קי"ט), "גם הבחורים מבטלין רוב הימים בבין הזמנים והולכים ברחובות בביטולים וטיולים וכו', ויש לכל ירא ה' וחרד לשום לבו לכל זאת, ומי שבידו למחות ימחה ויוכיח זה את זה על כל זאת" עכ"ל.

ובס' פלא יועץ (ערך הליכה) והתלמיד חכם לא ישמע לקול מלחשים האומרים שכן דרכם של תלמידי חכמים גדולי ישראל שיוצאים כפעם בפעם קרית חוצות, כגון ביום השישי או בליל מוצאי שבת או באיזה יום מימי הקיץ לטייל, האנשים האלה שלוחי דיצר הרע הם וגירי דיליה. אף אתה אמר אליהם, הנח להם לגדולי ישראל שהם ידעו את אשר עשו וכוונתם רצויה לשמים, ואין איתנו יודע אלא מה שאמרה תורה (יהושע א'ח) לא ימוש ספר התורה מפיו, וכתוב (איוב ז' יט) לא תרפני עד בלעי רקי. ואמרו רבותינו ז"ל שאפילו על זמן כדי בליעת הרוק שואלים דין וחשבון לעולם הבא, אוי לנו מיום הדין ומיום התוכחה, ואין לך טיול טוב מבית המדרש שהוא פרדס לצדיקים וגורם להם לטייל בגן עדן.

יציאה לדרך

- א. כתב הרמ"א, י"א כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזוזה ויאמר ה' ישמר צאתי וגו'.
- וכשיוצא לדרך חוץ לעיר יניח ידו על המזוזה ויאמר: בשמך ט"ל אטל"ה².
- ספר לימוד
- ב. ביציאתו לדרך יטול עמו סידור וספר ללמוד³.

תפילת הדרך

- ג. אם מתכנן לנסוע לפחות 4 קילומטר, יכול לומר תפילת הדרך⁴.
- החזיק בדרך
- ד. אומר תפילת הדרך לאחר שהחזיק בדרך ויצא מהעיר⁵. אבל כש'לן בדרך ומתכוון לצאת ולהמשיך בדרך, יכול לברך אפילו כשעדיין בעיר⁶.

----- = מקורות וציונים = -----

^א רמ"א יו"ד (ס' רפה סעי' ב).

^ב באה"ט (שם) בשם המהרי"ל: וכשיוצא לדרך חוץ לעיר יניח ידו על המזוזה ויאמר: בשמך ט"ל אטל"ה כי ט"ל בגימטריא כז"ו.

^ג ערוה"ש (ס' ק"י סעי' טו).

^ד טושו"ע (ס' ק"י סעיף ז'). כיון שפחות מפרסה בקרוב לעיר מסתם אינו מקום סכנה, אם לא שמוחזק באותו מקום שהוא מקום סכנה. משנ"ב (ס' ק"י ס"ק ל'). שיעור פרסה, לדעת החזו"א 4,600 ק"מ, ולפי הגר"ח 3,840 ק"מ.

בתשו' יד יהודה (א"ח ס' מב) סובר שמברך רק אם שוה בדרך שיעור הילוך פרסה **72 דקות**, ובשערים המצויינים בהלכה (ס' סח ב'). ואע"פ שמנהיגו לברך, מפני שהדרכים מסוכנים, אבל הנמנע יש על מי לסמוך (תשובות והנהגות ח'א ס' קצט).

^ה בשו"ע (ס' ק"י) אי' שצריך לאומרו כשכבר החזיק בדרך לא בתוך העיר. וכ"ה דעת הא"ר (ס"ק י"ד). והפמ"ג (א"א י"ד). אבל דעת הט"ז (ס"ק ט"ז) שיכול לברך אפילו בתוך העיר משעה שמכין עצמו לצאת.

ולדעת המג"א (שם ס"ק י"ד) גם עיבורה של עיר (35 מטר) סמוך לעיר נכלל בזה.

פעם ביום

ה. מברך תפילת הדרך פעם אחת ביום, אפילו אם מפסיק נסיעתו לסדר עניינו או לנוח^ו.

הכשרת כלים

כלי אוכל

ו. כלי אוכל, צלחות וסכו"ם, העומדים לרשות המתארחים בבתי הארחה - צימרים, אין להשתמש בהם בלי להכשירם^ז, מפני שלא נדע במה השתמשו בכלים לפנינו.

משטחי עבודה

ז. מכיון שאיננו יודעים איזה שימוש עשו במשטחי העבודה שבמטבח, יש להימנע מלהניח כלי או אוכל חם על המשטח בלי הפרדה כלשהי (קרטון או אבן).

----- = מקורות וצינונים = -----

בנסיעה מתל אביב לירושלים, מברכים מפני שהוא במקום חשש של סכנה מתאונות וכו' אפילו אם ישנם בתים בדרך, ומה שאינו מברך בתוך העיר מחשש תאונות, הוא כי עיקר התקנה לברך בדרך כשיוצאים מהעיר, וכ"ה מהחזון איש (אורחות רבינו ח"א ר"ח. חוט שני). אבל, הגרש"ז אויערבאך סובר, שאין לברך מפני שאין בדרך זו שתי פרסאות בלי רכב (הליכות שלמה כא) וכן נהג הגר"ז מברסק.

^ו א"ר (ס"ק י"ד). פמ"ג (א"א ס"ק י"ד). משנ"ב (שם ס"ק כ"ט). כשהוא לן בדרך יוכל לומר תפילת הדרך בבוקר כשמכין עצמו לצאת, אפילו כשהוא עדיין בעיר, דכבר החזיק בדרך.

^ז אם התחיל נסיעתו ביום והמשיך בלילה, הולך הלילה אחר היום שעבר ואינו מברך שוב, שבת הלוי (ח"ח סי' קס"ז). הליכות שלמה (ס"ב)

^ח טושו"ע (סי' ק"י סעיף ה'): אין צריך לומר אותה אלא פעם אחת ביום. אפילו אם ינוח בעיר באמצע היום. ובמשנ"ב (שם ס"ק כ"ה) מבאר שמכין שכשנח בעיר דעתו היה לחזור ולילך, אין צריך לחזור ולברך. ואם הוא נוסע כל הלילה, ורק ינוח קצת זמן באושפיזא ואח"כ חוזר לנסוע, יברך בלי חתימה, משנ"ב (שם ס"ק כ"ו).

^ט צלחות חרס אינו מועיל הכשרה כמ"ש בשו"ע סי' תנ"א (סעיף א') וסכו"ם ממתכת ניתן להכשיר כמ"ש בשו"ע (שם סעיף ג').

הכשרת כיריים, גז:

ח. החצובה: חלק הברזל השחור שהסירים עומדים עליו, יניח על האש למשך 10 דקות - ליבון קל¹ ואמנם, אחרי ניקוי אפשר לצפות בנייר כסף עבה.

המבערים: ינקם היטב ויבעירם כשהם מורכבים על הכיריים עד שיתחממו היטב.
המגוש: יערה מים רותחים מכלי ראשון ויכסהו בנייר כסף.

כיריים קרמיות

ט. במידת הצורך, ינקה היטב ויפעיל את כל המבערים במשך כשעה, ובאותה הזמן לערות עליהן רותחין מכלי ראשון ולייבש היטב. ולכסות.

כיריים אינדוקציה

י. לא ניתן להכשיר². במקום הצורך, ניתן להניח את הסירים על הגבהה מעץ, או אבן וכדו', של כחצי ס"מ, ולהשתמש³.

אינדוקציה בשבת

יא. כיריים אינדוקציה לא ניתן להשתמש בהם בשבת⁴.

----- = מקורות וצינונים = -----

¹ רמ"א סימן תנ"א (סעיף ד). אגרות משה או"ח (ח"א סי' קכ"ד).

² כיריים אינדוקציה מופעל, כשכלי בישול מתכתי מונח על גבי הכיריים, ואז סליל מגנטי (שממוקם במשטח הכיריים) הופך את אנרגיית חשמל לאנרגיה מגנטית, ומפעיל שדה מגנטי סביב כללי בישול בעלי תחתית מגנטית וכתוצאה משדה המגנטית נוצר חום רק בכלי בישול. האנרגיה מועברת מהכיריים למאכל שבסיר, (דומה לדרך פעילות המיקרו גל).

המשטח של הכיריים אינדוקציה הוא צונן גם בעת הבישול, והסיר מתחמם רק מהמאכל שמתבשל בו, וקיים חשש גלישת מאכלים מהסיר. ולכן אם גלש מסיר בשרי על גבי המשטח, ולאחר מכן גלש מסיר חלבי על גבי המשטח, והאוכל בשעת גלישה הוא חם שמפליט ומבלע, ולכן הכיריים טריפה. והסיר שמונח על כיריים אלה בשעת שגולש יפליט ויבלע מהמשטח לסיר. לכן יש להימנע מלהשתמש בו.

³ אם הסיר מוגבה בגובה של כחצי מ"מ, אפילו אם יגלוש מהסיר, לא ייווצר מגע בין המשטח לסיר. ובמרחק זעיר של כחצי מ"מ לא נפגם השפעת השדה מגנטי. ההגבהה ניתן ליצור מכמעט כל דבר, עץ, אבן וכו'.

פלטה חשמלית

יב. ינקנה היטב ויפעילה, וכשיגיע לדרגת חום הגבוהה, יערה עליה מים רותחים (אחרי שהוציא את התקע), וישתמש בו לאחר שיכסה בנייר כסף".⁷

תנור אפייה

יג. לאחר 24 שעות מהשימוש האחרון, ינקה את כל פנים התנור היטב עם חומר חריף, רצוי עם חומר ניקוי תנורים, ויפעיל את התנור למשך חצי שעה על חום הכי גבוה.

תנור מיקרוגל¹⁰

----- = מקורות וצינונים = -----

י" היות והסרת סיר מכירים אינדוקציה מפסיקה אוטומטית את פעילות החשמלית, לכן בשבת, לא ניתן להסיר סירים ששהו על הכירים.
וגם אם ישתמשו במגש "מתאם" או "משטח סיליקון" לא ניתן להשתמש בו.
הגם שאם יניחו בתוך ה"מתאם" משטח סיליקון שימעט מעט את החום ואז ניתן יהיה לדונו כגרופה וקטומה.
אבל בכל מקרה יש לכוון שעון שבת שינתק את המערכת לפני הזמן שרוצים להסיר את הסיר מהמשטח, כי אם יסירו אותו עם המתאם בעת שהאינדוקציה פועלת יפסיק הדבר את פעולת האינדוקציה, וגם אם יסירו את הסיר וישאירו את המתאם, עלול הדבר להשפיע על הפעילות התרמוסטטית. כך עלה לי מבירור עם הרה"ג אברהם משה הלפרין שליט"א, ראש מכון הטכנולוגי בהלכה.

י"ד קו' מבית לוי, ניסן. ספר חג המצות (פרק ח' סעיף מ"ח)

י"ו ראשית, חשוב להבין את דרך פעילות תנור מיקרו גל.

חימום של אוכל במיקרוגל פועל על עיקרון שונה מאשר חימום בתנור או בגז. בתנור בישול, הדפנות מתחממות, מעבירות את החום לאוויר שבתא והאוויר הזה מחמם את המעטפת החיצונית של האוכל. חלק מהחום חודר בהדרגה פנימה וכך גם החלק הפנימי מתבשל עם הזמן.
תנור המיקרוגל פועל בצורה שונה לחלוטין, שמבוססת על כך שבמזון שאנו אוכלים יש המון מולקולות של מים. מולקולות המים היא ניטרלית (סך המטען שלה הוא אפס) כשמפעילים את המיקרוגל נוצר בו גל עומד (גל מתנדנד שנשאר באותו מקום) בתדירות עצומה.

הגל האלקטרומגנטי הזה מפעיל כוח חשמלי על האזורים במולקולות שטעונים במטען חיובי או שלילי. כיוון שכיוון הכוח החשמלי תלוי במטען החשמלי שעליו הוא פועל, יוצא שעל אזורים שהמטען שלהם הפוך פועלים כוחות מנוגדים ולכן הם נעים בכיוונים מנוגדים. לכן, כשהגל האלקטרומגנטי מתנדנד, המטענים ההפוכים מתקרבים ומתרחקים, מולקולת המים מתנדנדת ונוצר רטט.

יד. לאחר 24 שעות מהשימוש האחרון, ינקה את התנור בחומר ניקוי באופן שלא נשאר בו שום ממשות^{טז}. ויכניס כוס מים ויפעיל את המיקרו גל למושך כעשרים דקות^{טז}.
בעת השימוש, יעטוף כל דבר שברצונו לחמם בשני כיסויי ניילון^{טז}.

מנגל

טז. לפני השימוש, יש להפעיל את מכשיר המנגל בחום המקסימלי למושך 20 דקות ולהחליף את הרשת.

= - - - - - מקורות וצינונים - - - - -

הרטט – תנועה המוגברת של מולקולות המים – יוצר חיכוך בין מולקולות שכנות, שמתבטא בחימום וכתוצאה מכך, בעליית הטמפרטורה של המזון שבו הן נמצאות. כיוון שהגלים האלקטרומגנטיים הללו חודרים בקלות את רוב סוגי המזון, האוכל כולו מתחמם בו-זמנית: כל מולקולות המים רוטטות ביחד, גם בעומק האוכל, והכל מתחמם באופן אחיד.

בגלל תופעת הגל העומד, יש צלחת מסתובבת, שמאפשרת לכל האוכל להתחמם באופן אחיד.

(לגבי בטיחות: בעבר חששו מהמיקרוגל וטענו שהוא פולט קרינה (אלקטרומגנטית) מזיקה לבני אדם. למעשה, אין חשש כיוון שבכולם יש רשת מתכת שממסכת את הקרינה לחלוטין).

^{טז} במיקרוגל קיימים חששות משאריות מאכלי איסור וכו' גם במבנה המיקרוגל, פתח אזור וכו'. בנוסף קיימים חששות מבליעות איסור מזיעת המאכלים, וחשש איסור מאוכל חם שנשפך בתוך המכשיר. ראה שו"ע או"ח סימן תנ"א (סעיף י"ד) ומשנ"ב (שם ס"ק פ"א).

^{יז} שהרי דפנות המיקרו גל אינן מתחממות והחשש הוא מפני חום הזיעה העולה מהמאכל לדפנות, ומפני הלכלוך שנשאר על פניו, ולכן כיון דכבלעו כך פולטו, ניתן להכשירו ע"י הזיעה, כיון שנאסר ע"י זיעה, ולכן על ידי הניקוי היסודי וההרתחה, אמרינן בזה, כבולעו כך פולטו.

ואם נטף או גלש על הצלחת. צריך להכשיר את הצלחת בעירוי רותחין.
מתלמידי הגר"מ פיינשטיין, שהתיר להכשיר ע"י ניקוי התנור, המתנת 24 שעות, הנחת כלי עם מים רותחים, והפעלתו למשך זמן שירתח היטב, וכבלעו כך פלטו. ובס' שבות יעקב (פ"ו) מהגרי"ש אלישיב.

^{יח} עי' בשו"ע (יו"ד סי' ק"ח סע"א) וברמ"א (צ"ב, ח') שאין צורך לחוש כ"כ. ולכתחילה ניזוהר לחמם בשני כיסויים מפני שיתכן וניילון אחד נרטב.

קומקום חשמלי

טז. קומקום חשמלי נשלף, לאחר 24 שעות מדהשימוש האחרון בו, יש לנקותו היטב, ולמלאותו מים ולהרתיחו ולשפוך את המים הרתוחים, ולאחר מכן ניתן להשתמש^ט.

אירוח בבית הארחה - בית מלון

מי שמתכוון להתארח בבית הארחה או בית מלון, חייב להיות ער לכמה דברים חשובים.

כשרות המטבח

יז. לוודא שהמטבח הוכשר כראוי^י.
לוודא שקיימת הפרדה מליאה בין בשר לחלב במאכלים וכלים^{יא}.

בישול נכרי

יח. אסור לנכרי להדליק אש שעמוז מכינים מאכלים, ולבני ספרד חייב יהודי גם להניח את הסיר על האש^{יב}.

בדיקת מאכלים מתולעים

יט. לוודא שאכן יש בדיקה קפדנית של המאכלים מחשש תולעים^{יג}

----- = מקורות וצינונים = -----

^ט קומקום כזה אין צורך לחשוש שהשתמשו בו לדברים אסורים, ולכן בנט"ל ורתיחה ניתן להשתמש בו.

^י ישנם בתי הארחה - מלונות, שהינם בבעלות נכרי, ויהודי שוכר את המקום לכמה שבועות בכדי לארגן נופש לאורחים, צריך השגחה וידע שאכן המקום הוכשר כראוי.

^{יא} מטבחים המשרתים ציבור חייבים להיות מותחמים באיזורים נפרדים לחלב ובשר, אחרת, רבים המכשולים. וכן הכלים חייבים להיות מסומנים בצורה ברורה.

^{יב} בשו"ע יו"ד (ס' קי"ג סעיף ז').

^{יג} במקומות אכסון של אריזות גדולות, שכיחות חשש תולעים רבה יותר מבית פרטי. לכן יש להקפיד מאוד על ברירת אורז וקטניות, בדיקת ירקות עלים, גם להשגיח על רמת נקיון פתיתים, ואטריות שמגיעים בד"כ באריזות גדולות. בדיקת תבלינים ועוד.

מחלל שבת

כ. מחלל שבת בפרהסיא^{יד}, נחלקו הפוסקים אם דינו כגוי לאסור בישולו^{יז}.

מוצרים בהשגחת הברד"ץ

כא. יש לזהר אם בעל המקום מפרסם ש"כל המוצרים בהשגחת הברד"ץ" שבעצם אינו מחוייב לסדר מסויים^{יח}.

שבת במטבח

כב. להיות ער לכך שבמקום ההארכה נשמרת שבת במטבח באופן של לכתחילה^{יט}.

סביבת בית ההארכה - מלון

כג. לברר שחדרי המלון נקיים מפגעי טכנולוגיה, בחדרים, מיטות יהודיות, וצניעות בלבוש באיזור.

----- = מקורות וציונים -----

^{יד} ראה משנ"ב (סי' שפ"ה סעיף ד'), מחלל שבת באיסור תורה כשידוע הדבר לעשרה מישראל. או אם מתבייש לחלל שבת בפני ת"ח.

^{יז} פתחי תשובה יו"ד (סי' קי"ג ס"ק א'), לסוברים שהגזירה עיקרה משום חתנות, כ' בס' תפארת למשה שבישול מומר מותר. ולטעם שמא יאכילנו דברים אסורים, גם בישול מומר אסור.

^{יח} אם אין גוף אחד מעניק הכשר אחראי למקום, לפעמים מוצרים מגוונים מוצאים את דרכם למטבח. לפעמים באופן לכתחילה ולפעמים בגלל מחסור בתחליפים.

^{יט} היערכות לשמירת שבת לכתחילה במטבח הוא מבצע די מורכב. החל מחימום הארוחות, הגשתם ושמירתם בשבת, ארגון צוות העובדים, עם מודעות ברורה בענין מלאכות שבת שעלולים לאסור כליל את אכילת המאכלים בשבת.

ערבית לאחר פלג המנחה

זמן תפילת ערבית

כד. זמן תפילת ערבית^{כח}, משייראו שלשה כוכבים ברקיע^{כט}.

ערבית מפלג המנחה

כה. לפי רבי יהודה, זמן תפילת ערבית מתחיל מזמן פלג המנחה והיינו משעה ורבע לפני השקיעה^ל.

כו. לא איפסקא הילכתא בהדיא כחד מינייהו ודעביד כמר עביד^{לא} ובלבד שיעשה לעולם כחד מינייהו^{לב}.

----- = מקורות וצינונים = -----

כח תפילת ערבית נתקנה כנגד איברים ופדרים של תמיד של בין הערביים שלא נתעכלו ביום שקרבין והולכין כל הלילה (ברכות כ"ו:) (טור סי' רל"ה).

כט ברכות ב. שו"ע (סי' רל"ה סעיף א'): זמן קריאת שמע בלילה משעת יציאת שלשה כוכבים קטנים. זמן תפילת ערבית אחרי קריאת שמע של ערבית כדרכי יוחנן (ברכות ד:).

ומאימתי זמן קריאת שמע של ערבית, משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן והיינו צאת הכוכבים (טור סי' רל"ה).

כתיב ובשכרך ובקומך, וקודם לילה לאו זמן שכיבה היא. ולילה נקרא משנראו ברקיע שלשה כוכבים בינונים וכו' (משנ"ב סי' רל"ה ס"ק א').

ל בגמ' ברכות כ"ו: תפילת המנחה עד הערב, רבי יהודה אומר עד פלג המנחה, ופירש"י: פלג מנחה אחרונה, חלוק את שתי שעות ומחצה הנותרים ביום, ותמצא פלג אחרון של מנחה מאחת עשרה שעות חסר רביע ולמעלה.

לא ברכות כ"ז: מדרב מצלי של שבת בערב שבת מבעוד יום שמע מינה הלכה כרבי יהודה. אדרבה מדרב הונא ורבנן לא הוו מצלו עד אורתא ש"מ אין הלכה כרבי יהודה, השתא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר, דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד. וכ"ה בטור ושו"ע (סי' רל"ג).

לב רבינו יונה והרא"ש בברכות (סי' ג') ובשו"ע סי' רל"ג (סעיף א').

שלא ינהג פעם כך ופעם כך משום דהוו תרתי דסתרי, וכתה המג"א (ס"ק ה') אפילו למחרתו. ומכל שכן שלא יתפלל ביום אחד מנחה אחר פלג המנחה כרבנן, וערבית קודם צאת הכוכבים.

כז. יחיד, אם דרכו תמיד להתפלל מנחה אחר פלג המנחה, בשעת הדחק יכול להתפלל תפילת ערבית מפלג המנחה ולמעלה^{יג}.

כח. ציבור שהתפללו מנחה וטורח לקבצם שנית לתפילת ערבית, הקלו האחרונים להתפלל ערבית סמוך למנחה^{יד}.

קבלת שבת מפלג המנחה

כט. בערב שבת, מותר להתפלל ערבית מפלג המנחה ואילך אע"פ שכל ימות השבוע מקפיד להתפלל לאחר צאת הכוכבים^{לה}.

ערבית שבת בלילה

ל. ישנם קהילות שהקפידו להתפלל ערבית בליל שבת כשכבר לילה^{לו}.

----- = מקורות וצינונים = -----

יג אם דרכו תמיד להתפלל מנחה אחר פלג המנחה, יכול להתפלל תפילת ערבית ג"כ בזמן הזה. ורק אם עכ"פ באותו יום התפלל מנחה קודם פלג, אבל באותו יום גופא אם התפלל מנחה אחר פלג, שוב אסור לו להתפלל ערבית קודם הלילה, דהוי תרתי דסתרי באותו יום. עולת תמיד, א"ר משנ"ב (סי' רל"ג י"א).
ויש שפסקו שגם לכתחילה אין קפידא בימות החול להתפלל יום אחד מנחה לאחר הפלג ויום אחד מעריב לאחר הפלג, מחז"ב (ס"ק ב') תורת חיים (ס"ק ד') כפה"ח (ט').

יד מג"א (סי' רל"ג ז') מגן גיבורים (ה') משנ"ב (ס"ק א').

לה שו"ע סי' רס"ז (סעיף ב'), בפלג המנחה יכול להדליק ולקבל שבת בתפילת ערבית ולאכול מיד. ובמג"א שם, שאפילו הנוהגים להתפלל ערבית בזמנה, מותרים להתפלל בליל שבת מבעוד יום, כיון דמצותה להוסיף מחול אל הקודש, וכתב שם דהא תפילת ערבית נתקנה כנגד איברים ופדרים שמתעכלין בלילה (ברכות כ"ו:) ובשבת אסור ליתן, דאמרינן ולא עולת חול בשבת (שבת קי"ד) נוא"כ בהכרח שהקריבו האברים ופדרים מבעוד יום ולכן גם התפילה שכנגדן ביום. עיי"ע משנ"ב (סי' רס"ז ס"ק ג').

לו אי' שהאר"י (שער הכוונות ענין קבלת שבת) היה מתפלל ערבית בלילה אף בערב שבת (מג"א סי' רס"ז ס"ק א'). בקובץ תשובות להגרי"ש אלישיב (ח'א סי' כ"ג) כתב שבארץ ישראל, יש לעשות כל טעדיקי לא להתפלל לפני הזמן, שהמנהג מקובל בין האשכנזים להתפלל בזמן, אם לא במקרים מיוחדים, עיי"ע מעשה רב (אות ס"ה קט"ו). שו"ע הרב (תשו' סי' ו').

לא. ויש נוהגים, בפרט בחו"ל, לקבל שבת ולהתפלל ערבית מפלג המנחה^{לז}.

סעודה לתוך הלילה
לב. כשמקדש מבעוד יום, יראה למשוך סעודתו עד הלילה^{לח}.

שמירת שבת

מירה חשמלית עם מצבי חום בשבת

לג. כיריים חשמליות עם כפתור ויסות מצבי חום, נחשב לאש מגולה^{לט}.
בכדי להזהות תבשיל בשבת על גביו, יש לכסות את הכפתורים (ע"י הדבקת נייר או נייר כסף)^מ,

----- = מקורות וצינונים = -----

^{לז} תרומת הדשן (סימן א'). וב"י סי' רס"ז. וכן עמא דבר בפרט בחו"ל במדינות הצפוניות, ובמג"א, דבשבת קיל טפי, עפ"י האסמכתא דתפילת ערבית נגד הקרבת איברים ופדרים נתקן, ובשבת לא הקריבוהו.
בפמ"ג (סי' רס"ח מש"כ ס"ק א') מדייק מדברי הגמ' (שבת ק"ט:) שרב המנוא משבח האומר ויכולו בערב שבת, ואין כתיב בליל שבת.
ע' תשובות והנהגות (ח"א סי' רע"ג). הל' הגר"א ומנהגיו (סי' קי"ח).

^{לח} ספר חסידים (סי' רס"ט). ב"ח (סי' תע"ב) בשם מהר"ל מפראג (גבורות ד' פ' מ"ח) של"ה מס' שבת נר מצוה (קל"ג ב' הגה וכן מצאתי). בשו"ע הגרש"ז (סי' רס"ז סעיף ג'): יש מחמירין שימשיך סעודתו בלילה עצמו שיאכל כזית לפחות אחר צאת הכוכבים, כדי שיקיים ג' סעודות בשבת עצמה, דכיון שג' סעודות אלו למדום חכמים ממה שנאמר ג' פעמים היום, אצל אכילת המן בשבת, לפיכך צריך לאכלן בעיצומה של יום ולא בתוספתו, וטוב לחוש לדבריהם.

המג"א (סי' רס"ז ס"ק א') הביאם וכתב שמהתוס' פסחים (צ"ט:) ורא"ש (שם פ"י) משמע שיכול לגמור הסעודה מבעוד יום וכ"כ התרומת הדשן וכ"מ ברבינו ירוחם (נתיב י"ב ח"א), וטעמא דאחר פלג המנחה חשבינן לילה, ומכל מקום טוב להחמיר.
ובמשנ"ב (שם ס"ק ה'): ויכול לגמור סעודתו מבעוד יום, ויש חולקין וסוברין שיזהר למשוך סעודתו עד הלילה ויאכל כזית בלילה וכו' ולכתחילה נכון לחוש לדבריהם.

^{לט} כיריים חשמליות, כיון שרגיל לבשל עליה בימות החול וגם ניתן לו סת דרגות החום, לכן אסור להשהות עליה בשבת. בשונה מפלטה חשמלית המיוחדת לשבת לשמור חום, ואינו רגיל לבשל עליה וגם אי אפשר להגדיל או להקטין דרגות החום.
וראה משנ"ב (סי' רנ"ג ס"ק פ"א): דעל ידי היכר דבר המפסיק מתר אפילו ליתן לכתחילה בשבת.

וגם יכסה את הפלטה (בנייר כסף) בכדי שייחשב לגרופה וקטומה^{מא}.
כירים אידוקציא בשבת, ראה לעיל סעיף ט'.

הדלקת נרות שבת בבית מלון
לד. נרות שבת יש להדליק במקום בו אוכלים או שוהים במושך השבת^{מב}.

לה. השוהים בבית מלון בשבת קודש ואוכלים את סעודות השבת בחדר האוכל המשותף, המנהג הוא שכל אישה מדליקה נרות בברכה בחדר האוכל המשותף, ועליה להדליק את הנרות בקרבת מקום לשולחן האוכל שלהם ולא תדליקם בפניה מרוחקת^{מג} מחשש ברכה לבטלה^{מד}.

לו. בבתי מלון בהם לא מרשים להדליק נרות בחדרים ומאפשרים להדליק נרות רק בלובי, או בפניה מרוחקת בחדר האוכל, ידליקו אור חשמל בחדר הפרטי, ומיד ללא הפסקה ילכו למקום המיועד להדליק נרות בלובי או במקום בו מדליקים נרות,

----- = מקורות וציונים = -----

^מ בשו"ע סי' רנ"ד (סעיף א') וברמ"א שם, בתנור טוח בטיט, שרי. וכאן כיון שאינו יכול לשנות את דרגות החום מבלי להסיר את הנייר הדבוק, נחשב כמו תנור טוח בטיט. ודעת הגר"ש ואזנר שגם **הסרת הכפתורים** יעיל לזה.

^{מא} בתשו' אגרות משה (או"ח סי' צ"ג) כתב שכיסוי הכפתורים לחוד בלי כיסוי האש אינו מועיל להחשיב את האש כגרופה וקטומה.

^{מב} שו"ע סי' רס"ג (סעיף ח'). ובמשנ"ב (שם ס"ק ל"ח). ואורחים המשלמים על ארוחה במלון, אין הם בגדר אורח הסמוך על שולחן בעל הבית שיוצא מנרות בעה"ב, אלא חייבים בעצמם בהדלקת הנר (כפה"ח סי' תרע"ז ג').

^{מג} שו"ע (סי' רס"ג סעיף ח') וברמ"א שם. ובמג"א (שם ס"ק ט"ז). ויש הנאה ושמחה כשאוכלין במקום שיש נרות, ויש בזה משום כבוד הסעודה (דרך החיים, ערוך השולחן שם ס"ק ד').
ועיי"ע בס שש"כ (פרק מ"ה הערה מ"ד)

^{מד} נרות שדולקים באיזה פינה שכמעט אין נראים בשולחן הסעודה, ובפרט שהיום שיש אור חשמל, נמצא הנרות דולקים ללא תועלת, וכמ"ש השו"ע שם בסעיף ט'. באר משה (ח"א סי' י"ד) חמדת צבי (ח"א סי' י"ט) ועיי"ע שש"כ (פ' מ"ה סעיף ט').

ויברכו, ויכונו בברכתן על הדלקת האור החשמל שהשאירו בחדר, ממנו ייהנו במהלך ליל השבת^{מ"ה}.

כרטיס אלקטרוני

לז. ישנם דלתות חדרי בית מלון שנפתחים על ידי כרטיס מגנטי^{מ"ו}, האסור בשימוש בשבת. וישנם מקומות שניתן לבקש מפתח לפני שבת במקום הכרטיס.

רמיזה לנכרי

לח. בדלת עם כרטיס אלקטרוני, ניתן לרמוז לנכרי שאינו יכול להיכנס לחדר, והנכרי יפתח עבורו את הדלת^{מ"ז}.
או יוכל לומר לנכרי שיש עבורו דבר משקה או מאכל בחדרו^{מ"ח}.

לט. ואם לצורך חולה או ילד קטן שזקוק להכניס לחדר, מותר גם לומר לנכרי לפתוח את הדלת^{מ"ט}.
בערב שבת יכול להכניס חפץ לתוך הלשונית של הדלת, שמעכב את נעילתו. אבל אז לא יוכל לנעול את הדלת למשך כל השבת.

חיישן בחדר

----- = מקורות וציונים = -----

מ"ה בבתי מלון בהם לא מרשים להדליק נרות בחדרים ומאפשרים להדליק נרות רק בלובי, או בפינה מרוחקת בחדר האוכל, בה הנרות אינם משפיעים באורם על מיקומנו בסעודה, מכיוון שבהדלקה שכזו לא יוצאים ידי חובת הדלקת נרות שבת וגם הברכה תהיה לבטלה, במקרה כזה ידליקו אור חשמל בחדרם, ומיד ידליקו נרות בלובי או במקום בו מדליקים נרות, ויכונו בברכתן על הדלקת האור החשמל שהשאירו בחדר, ממנו ייהנו במהלך ליל השבת (ס' פסקי תשובות ס' רס"ג. קונטרס "תורת בני משה" בשם שו"ת רבבות אפרים. וכך נהג הגר"י קמינצקי)

מ"ה העברת כרטיס מגנטי מפעיל מנגנון שקורא את הכרטיס, סוגרת מעגל חשמלי, ומפעיל את המנגנון של פתיחת דלת לכן הפעולה אסורה לעשות בשבת.

מ"ה עי' ס' אורחות שבת (פ' כ"ו סעיף מ"ח). מהגר"ש אלישיב.

מ"ה דאז ייחשב שהנכרי פותח את הדלת לעצמו. עי' מג"א ס' שכ"ה (ס"ק כ"ב) מביא תשו' מהר"ל. עי' ערוך השולחן (ס' רע"ו סעיף ט') שכך היו נוהגים במקומו.

מ"ט עי' ס' אורחות שבת (פ' כ"ו סעיף מ"ח).

מ. ישנם בתי מלון שבחדר מותקן חיישן שמגביר פעילות המיזוג בכניסה לחדר, צריך להיערך לכך לפני שבת¹.

תאורה הנדלקת על ידי חיישנים

מא. בשבת אסור לעבור במקום חשוך כשיודע שבעברו שם יידלק תאורה שהוא יראה הדרך ללכת².

תאורה לשמירה

מב. במקום שכבר קיימת תאורה אלא שהתקינו שם תאורה נוספת לשם שמירה מפני גנבים וכדו', והיא נדלקת כאשר אדם עובר במקום, ג"כ מן הראוי להחמיר ולא לעבור שם, גם אם אין לו כל אפשרות אחרת להגיע למקום הרצוי לו³.

מקרר

מג. יש לוודא שהמקרר במקום האכסניא אינו מופעל על ידי פתיחה וסגירה בשבת⁴.

----- = מקורות וציונים = -----

¹ כניסה לחדר, מפעיל חיישן (גלאי נפח) המגביר את פעילות המזגן. ניתן לכוון את רמת המיזוג ולאחר מכן להדביק נייר וכך יפעל כל הזמן ולא ישתנה על ידי תנועותיו.

² כיון שזוהי דרך הדלקתו, ועוד דניחא ליה בכך שרואה איפה ללכת י"ל דנחשב כמדליק, שש"כ (פ' כ"ג ס"ה).

³ בכה"ג אין איסור מה"ת כיון שהוא רק מתעסק ואינו צריך את התאורה הנוספת, ויכול לומר לנכרי שילך לפניו. שש"כ (פ' כ"ג סעיף ס"ו).
וראה עוד בתשו' שבט הלוי (ח"ט ס' ס"ט) נוטה להתיר, כיון שכשאדם לא עושה כלום והולך לדרך לפי תומו ואינו מוסיף אף תנועה אחת למען מלאכה, אף שבגרמתו נדלק אור וכו' פשיטא שכ"ז שאינו חושב ממש ללכת למען הדליק וכיו"ב שאין אנו מצרפים הליכתו הרגילה לתוצאה הנ"ל, ושם (ס' ס"ח).

⁴ המקרר במקום אירוח, אם מדובר בדגם חדיש, מן הסתם יש בו סוגי חיישנים שמקבלים פקודות בכל פתיחה וסגירה של הדלת, ומפעילים את הנורה, מאורר, זמזם, צגים, ספירות פתיחות דלת ועוד, ולכן יש להימנע מלהשתמש בו בשבת. מפסקים גלויים, כפתורים וכיו"ב ניתן לנטרל פעילותם באמצעות הצמדת נייר דבק. אבל ישנם גם מפסקים מגנטיים - נסתרים ופונקציות מתקדמים המעוררים שאלות הלכתיות.

כניסה למקום שיש בו מצלמות

מד. הנכנס למקום שיש בו מצלמות במעגל סגור, אם אינו מכוון כלל להקרנת תמונתו אין איסור לעבור שם^{יד}.
ואם כוונתו שתיראה תמונתו על גבי המסך דעת כמה גדולי הוראה לאסור.

עירובי חצירות

מה. במקום נופש, אין לטלטל שום דבר מחוץ לחדרו, אא"כ יודע בבירור שיש שם עירוב טוב, וכן בחדר מדריגות^{יז}.
ובבית מלון^{יח}, צריך להיות עירובי חצירות בכדי שיוכל לטלטל מחוץ לחדר.

----- = מקורות וצינונים = -----

מה שניתן לעשות, הוא להניח שעון שבת בשקע שידליק ויכבה את המקרר בזמנים קצובים (רצוי בזמן סעודות שבת) ולפתוח ולסגור את המקרר רק כאשר השעון שבת ניתק את המקרר מהזרם.
או, ינעל את מפסק התאורה מערב שבת, ובכדי למנוע השפעה על פעילות המנוע והמדחס, יפתח את המקרר רק כששומע שהמנוע פועל.

^{יד} ראה שש"כ (פ' כ"ג סעיף ס"ד) ובהערה קע"ו שהוא כמתעסק בדרך הליכתו ואין כוונתו לצילום זה. וס' ארחות שבת (ח"א פ"ט ואות לה וח"ג פכ"ו אות כז).

^{יז} חצר שבתים רבים פתוחים לתוכה או חדר מדרגות של בית משותף של כמה משפחות, אסרו חכמים להוציא ולהכניס מבית לחצר ומבית לחדר מדרגות, מחשש הוצאה מבית לרשות הרבים (שו"ע סי' שס"ו סעיף א', משנ"ב שם ס"ק ב').
וכן כשאין עירוב בבית מלון, יש לדון אם מותר לטלטל מחדרו למסדרונות, כי אם דין חדרו לבית^{יח}, אסור לטלטל, ואם דין החדר כ'חצר' מותר. ולפי פשטות דברי האחרונים, נראה שדין חדר, לבית. וראה עוד הערה הבאה.

^{יח} עי' שו"ע או"ח (סי' ש"ע סעיף ה' וסעיף ח'). אם כולם אוכלים בחדר אחד, אין אוסרים זה על זה, דמקום פיתא עיקר. אבל בבית מלון, נראה שעיקר דירתו של האדם הוא חדרו הפרטי, וחדר האוכל משמש לו רק כמקום ארעי לצורך אכילתו ואין הוא שווה שם לפני או אחרי האכילה. וכן מצוי שישנם חדרי אוכל נפרדים, ויש חילוקי דיורים.

ועוד שבמס' עירובין (עג.) מבואר שאם ניחא לאדם טפי לאכול במקום הלינה, אומרים ששם עיקר. עיי"ע ס' ארחות שבת (פ' כ"ח הע' קמ"ט).
ואם מתארח במלון גם נכרי או ישראל מומר, אי אפשר לעשות "עירוב חצרות" עד שישכרו מאותו גוי או חילוני מחלל שבת את רשותו-חדרו, או שישכרו מהפקיד הממונה במלון את רשויותיהם של כל אלו הנמצאים במלון.

הוצאת מפתח לרה"ר

מו. כשיש צורך לקחת עמו מפתח בשבת במקום שאין עירוב, יכין חגורה שבשני קצותיו טבעות, ועל ידי תקיעת המפתח בהם, נסגר החגורה^{טז}

מלטול דרכון

מז. דרכון או תעודת זהות, הוא מוקצה ואסור לטלטלו, בזמן חירום מותר לשאת אותו^{טז}.

כשאין עירוב, מותר לצאת לרשות הרבים, בשעת חירום, כשהוא מטלטלו כלאחר יד, כגון להכניסו למגבעת, והיינו כשהולך לדבר מצוה, תפילה או תורה^{טז}.

הליכה על דשא

מח. מותר ללכת על דשא ועשבים, בין לחים ובין יבשים^{טז}. וכשהעשבים גבוהים, מותר ללכת עליהם לאט ובהירות שלא ייתלשו עשבים אך אסור לרוץ עליהם, כיוון שתלישת העשבים במקרה שכזה היא כ"פסיק רישא".

ישיבה בדשא

מט. מותר לשכב או לשבת על הדשא בעדינות, או לפרוס מחצלת או שמיכה ולשבת עליה^{טז}.

----- = מקורות וצינונים = -----

^{טז} בכדי לטלטל את המפתח יתקין חגורה באופן שהמפתח הוא חלק ממנה, ואילו היה מסיר את המפתח, לא היתה החגורה קשורה כראוי, ואז מותר לצאת בחגורה זו. עי' ברמ"א (ס' ש"א סעיף י"א). ובמג"א (שם ס"ק י"ח) ובמשנ"ב (ס"ק מ"ה) בחו"ל, יש מקומות שמייצרים סוג החגורה כזאת, עבור יהודים לשבת. כשהרעיון בזה הוא שהמפתח עצמו משמש כאבזם שסוגר את החגורה.

^{נח} שו"ע (סי' ש"ז) משנ"ב (ס"ק נ"ו).

^{טז} שש"כ (פרק י"ח סעיף כ"ב).

זכרנו שבזמן הקומוניסטים ברוס', שמעתי מאנשי עסקים יהודים שנזקקו להיות שם בשבת, שתפרו את הדרכון לתוך בטנת החליפה שלהם, בכדי שיוכלו לצאת עמו לבית הכנסת בשבת.

^ו בשו"ע סימן של"ו, ובמשנ"ב (שם ס"ק כ"ה),

^{אז} כמבואר ב"משנה ברורה" שם.

נ. כאשר ישב על הדשא והעשבים נכרכו על בגדיו, אסור להסירם בידיו, כי העשבים הללו מוקצה^{כב}.

ערסל בשבת

נא. אסור לעלות על עצים, או על ערסל התלוי בעץ, ואם הערסל מחובר למסמר המחובר לעץ- מותר לעלות עליו^{כג}.
ואם עץ כדור ונתלה על העץ, אסור להורידו מהעץ^{כד}.

שמישייה

נב. שמישייה הפרוסה כאהל על שולחן מרפסת, אין לפותחו בשבת^{כה}.

כלי נכרים

טבילת כלי נכרים

נג. כלים שבבית מלון נכרי, אין צורך לטבלם לפני השימוש בהם, מכיון שהכלים שייכים לגוי והיהודי רק משתמש בהם^{כו}.

שימוש בכלי נכרים

נד. שימוש בכלי נכרים בצונן, מותר באקראי לא באופן קבוע^{כז}.

----- = מקורות וצינונים = -----

^{כב} משנה ברורה סי' של"ו (ס"ק כ"ד).

^{כג} שו"ע (סי' של"ו סעיף י"ג) משנ"ב שם.

^{כד} שם

^{כה} שו"ע סי' שט"ו וביאה"ל שם ד"ה טפח.

^{כו} שו"ע יו"ד (סי' ק"כ סעיף ח'), השואל או השוכר כלי מגוי, אינו טעון טבילה. בבית מלון נחשבים הכלים לכלי סחורה, וגם אם שייכים ליהודי ישנם הסוברים שאין צורך לטבול. (עי' דרכי תשובה סי' ק"כ ס"ק ע'. ועי' בס' טבילת כלים פ"ג הע' כ"ד).

^{כז} כלי בליעת איסור, לא ישתמש בו היתר אפילו בצונן, אבל בשימוש ארעי, לאחר הדחה ושפשוף היטב מותר להשתמש בו (שו"ע יו"ד סי' קכ"א סעיף ה').

יין מגע נכרי

יין, חשש מגע גוי

נה. לכתחילה, יזהר ממגע גוי בהיין ומיין ענבים, גם אם הוא מבושל או מפוסטר^ס.

מנקה נכרי

נו. בבית מלון, אם גוי שמנקה נכנס לסדר את החדר, יש להסתיר בקבוקי יין בכדי שלא יגע בהם ולא יראה אותם.

אם קרה והיו בקבוקי יין במקום גלוי, אינו אוסר את היין שהיה שם אפילו אם לא היה הבקבוק חתום^{סט}.

----- = מקורות וציונים = -----

בשו"ע יו"ד (סי' צ"א ס"ק ג') כלי המקונח היטב, מותר להשתמש בו לח צונן אע"פ שבלע הכלי, איסור בחמין. והט"ז חולק. וכתב הש"ך שכל זה בדרך אראי לא בקביעות. וכ"ה בפרי חדש (שם ס"ק ג'). פמ"ג (שפ"ד ס"ק ג'). ומותר לכתחילה לשתות לח צונן בכוסות של בתי מלון וכדו' שבדאי ניקו היטב את הכלים. עיי"ע תשו' אגרות משה (ח"א יו"ד סי' כ"ג ד"ה ואם).

^{סו} בראשונים אי' ג' שיעורים בהגדרת יין מבושל. א. משהרתיח על גבי האש כלשון השו"ע (יו"ד סי' קכ"ג סעיף ג') והוא מהרא"ש, ראב"ד, רשב"א ר"ן. ב. שנחסר ע"י האור ממדתו (רמב"ן מהר"ן) ג. בספר הישר לר"ת (ע"ד ע"ג) שהגדרת בישול הלך אחר ליבות בני אדם, שאומר איזה מבושל שהרתיח יפה וכו'.

השו"ע פסק השיעור משהרתיח והש"ך הוסיף דהיינו שיתמעט ממדתו ע"י רתיחה. פוסקי זמננו נחלקו אם "מפוסטר" נחשב כמבושל. הרשב"א (תשו' ח"ד ס' קמ"ט) ובמאירי, שטעם היתר יין מבושל הוא מפני שנשתנה טעמו, לכן דעת המנחת שלמה (ח"א סי' כ"ה) ביין ומיין שלנו שלא משתנה טעמו או ריחו, אין להקל. וכ"ה דעת הגרי"ש אלישיב (נתיבות הכשרות תשנ"ב ע' י"ג) ובתשו' משנה הלכות (ח' י"ב סי' ל"ד). אבל לדעת הרא"ש דמבושל מילתא דלא שכיחא ואינו מצוי לחוש לזה ואע"ג שבזמנינו יין מפוסטר מצוי, הרי זה נחשב לגזירה חדשה דאנן לא גזרינן. וכן פסקו בתשו' מנחת יצחק (ח"ז סי' ס"א) ובתשו' אגרות משה (יו"ד ח"ג סי' ל"א).

^{סט} שו"ע יו"ד סי' קכ"ח (סעיף ד') כתב שאם הגוי נעל הדלת במפתח מבפנים, ואינו נתפס כגנב, אסור היין, ואם אין הדלת נעול, מותר היין בשתייה. והרמ"א שם כתב שבזמן הזה שאין הגויים מנסכים, אפילו אינו נתפס כגנב, שרי, וכו'. וראה עוד בש"ך (שם ס"ק ד') שבמשרת גוי לבדו, אין לחוש מפני שחושש להפסיד עבודתו.

דרך אכילה

אכילה ברחוב

נז. חז"ל לימדו אותנו, האוכל בשוק דומה לכלב, וי"א שפסול לעדות^נ והני מילי בפת אבל בדבר אחר לא, ומ"מ בן תורה ימנע את עצמו לגמרי מלאכול בשוק^{נא}.

אכילה בעמידה

נח. לא יאכל וישתה בעמידה^{נב}, ולא בהליכה.

אוכל תחת מיטה

נט. נרדם בדרך ישגיח שלא יהא אוכל מתחתיו, ואם היו האוכלים מתחתיו ויש הפסד מרובה, מותר לאוכלם^{נז}.

מדיני תפילה

תפילה בציבור

ס. ההולך בדרך ואין לו מניין להתפלל צריך לילך עד ד' מילין לפניו ועד מיל לאחוריו^{נד}.

סא. ואם נוסע בבוקר למקום שיש בו מניין, יאמר מקצת ברכות לפני הנסיעה^{נה}.

----- = מקורות וצינונים = -----

^נ קידושין מ' ע"ב, שו"ע חו"מ (סי' לד סעי' ח).

^{נא} מסכת כלה (פרק י').

^{נב} גיטין דף ע, ור"מ הל' דעות (פ"ד הל' ג'), של"ה (שער האותיות קדושת האכילה עמק ברכה ס"ב) בשם רוקח (סי' שכ"ט) א"ר (סי' קע סק כ"ג) ובאה"ט (שם סק ט"ז).

^{נז} שו"ע יו"ד (סי' קטז סעי' ה). ומסקנת הפוסקים דבהפסד מרובה בדיעבד מותר. וע"ע פת"ש שם (סק"ד וסק"ה).

^{נד} שו"ע או"ח (סי' צ סעי' טז), שיעור מיל הוא בערך 1 קילומטר. וד' מילין הוא ע"ב דקות. ועיי"ש משנ"ב (שם סק נ"ב). ואם יש לו רכב עי' ביאור^{נז} (סי' קסג ד"ה ברחוק). ובשבת הלוי (ח"ח סי' י"ט) לתפילה בציבור, גם כשנוסע, משערים לפי המרחק, לא הזמן.

תפילה בבית הכנסת

סב. גם כשאין לו מניין יתפלל בבית הכנסת^ע.

תפילה במקום מחיצות

סג. המתפלל בדרך יתפלל במקום שיש מחיצות, ואם אין מקום מחיצות עדיף להתפלל בין האילנות^ע.

סד. עוברי דרכים רשאים להתפלל במקום פתוח, ומכל מקום אם יש במקום אילנות וכדומה עדיף לעמוד ביניהם בשעת התפלה^ע.

נטילת ידים לתפילה

סה. יטול ידיו לפני התפילה^ע. ואם אין לו מים מזומנים, ינקם במידי דמנקי^פ

מזוזה במלונות וצימרים

סו. השוהה בבית מלון או צימר פחות מחודש, אינו צריך להניח במקום מזוזה, כדין השוכר בית בחוץ לארץ והמתגורר בפונדק בארץ ישראל, שפטורים ממזוזה במשך שלושים יום^{פא}.

----- = מקורות וצינונים = -----

^ע רמ"א או"ח (ס' פט סעי' ג).

^ע שו"ע או"ח (ס' צ סעי' ט).

^ע שו"ע (ס' צ סעי' ה). ויבדוק המקום שלא יהי' שם צואה וכדומה

^ע משנ"ב (ס' צ ס"ק יא.) במקום מוקף, גם כשאינו מקורה, מותר להתפלל לכתחילה (משנ"ב שם ס"ק י"ב).

^ע שו"ע (ס' צ"ב סעיף ד'): צריך לרחוץ ידיו במים, אם יש לו. ואם אין לו צריך לחזור אחריהם עד פרסה וכו'.

צריך נטילה לתפילת שחרית, מנחה וערבית (משנ"ב ס' צ"ב ס"ק י"ג). ואם נטל ידיו למנחה ולא הסיח דעתו, אינו צריך ליטול לתפילת ערבית (ס' רל"ג ס"ק ט"ז).

^פ משנ"ב (שם ס"ק כ"ו). וכגון במטליות לחות וכדו'.

^{פא} מס' סופרים (פ"א מ"ו) פטור ממזוזה משום שאינו בית של קבע. ובמאירי (יומא י:). בתשו' באר משה (ח"ב ס' פ"ו) שאפילו אם שוה בהם ל" יום פטור, ובתשו' משנה

סז. הלכה זו דווקא באלו שמתארחים בבתי מלון או צימרים וכדומה, אך אלו ששוכרים או מחליפים דירה באזור אחר בארץ, והדירה אינה דירת נופש במשך כל השנה אלא דירת מגורים,

אזי לדעת חלק מהפוסקים גם הם פטורים ממזוזה^{פז}, ואילו לדעת פוסקים אחרים חייבים הם במזוזה^{פח}.

קריעה כשרואה מקום המקדש

קריעה במקום המקדש

סח. כשרואה מקום המקדש אומר בית קדשנו ותפארתנו אשר הללך בו אבותינו היה לשרפת אש וכל מחמדנו היה לחרבה, וקורע^{פז}.

מעומד

סט. קורע מעומד, ובידו, ובצד שמאל^{פח}. והמנהג לקרוע הבגד העליון^{פז}.

מקום

ע. גדר ראייה הוא המקום והמסגד, ואין צורך לראות רצפת הר הבית^{פז}.

----- = מקורות וצינונים = -----

הלכות (ח"ד סי' קל"ד) שמעונות קיץ נחשבים דירת ארעי אפילו אם דר בהם זמן רב. קנין תורה (ח"ה סי' ק"ח) וראה עוד תש' שבט הלוי (ח"י סי' ק"פ)

^{פב} שו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' קכ"ב), שו"ת תרשיש שוהם (ח"ד סי' נ"ב) ובעטרת זקנים (מזוזה ס"ק ז') ועוד

^{פג} שו"ת ערוגת הבושם (ס' ר"ל), שו"ת מנחת יצחק (ח"י סצ"ב) מכיוון שמזוזה זו צריך לקבוע רק לחומרה, לכן ניתן לסמוך גם על מזוזות הכתובות בכתב שאינו לפי מנהג העדה אליה הוא שייך (הגר"מ גרוס).

^{פד} מועד קטן כ"ו. שו"ע (סימן תקס"א סעיף ב').

^{פה} שו"ע שם סעיף ד'.

^{פו} ס' ארץ ישראל סעיף ד'. מכתב אדמו"ר האמרי אמת מגור.

לימוד זכות

עא. יש שלמדו זכות על המקילים בימינו ואינם קורעים^{פח}.
הגרשו"א הליץ על הגרים בירושלים ואינם קורעים^{פט}

הפקר בגדים

עב. אפשר להפקיר בגדיו בפני שלשה כדי להפטר מחיוב קריעת בגדים,
או להקנות בגדיו לאחר. אך הדרך הנכונה שלא להפקיע עצמו
מהמצוה, וילבש בגד ישן ויקרענה^צ.

קריעה בערב שבת

עג. יש מקילין לא לקרוע בערב שבת אחר חצות, חוה"מ, פורים,
ובר"ח^{צא}.

----- = מקורות וצינונים = -----

^{פח} פאת השולחן (סי' ג' סעיף ב'). בס' ארץ ישראל סעיף ז'.

^{פט} בספר אר"י (סי' כ"ב אות ז') משנה הלכות (ח"ו סי' ק"י) מוע"ז (ח"ו סי' רנ"ז)
ועיי"ע שבט הלוי (ח"ז סי' ע"ח) תשו' אג"מ (ח"ד סי' ע' אות י"א).

^{פצ} הליכות שלמה תפלה (פי"ג הגה 16) שאם אינו מבקר בכותל כסדרן, סימן הוא שאינו
מצטער כדבעי.

^צ הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש פע"ג אות י"ג).

^{צא} ס' ארץ ישראל (סעיף י"א). תשו' לבושי מרדכי (או"ח סי' קע"ג). מנחת שלמה (סי' ע"ג).

מוצרי אוכל בחוץ לארץ

רמת כשרות בחו"ל

עד. באופן כללי יש לקחת בחשבון שברבים מגופי הכשרות בחוץ לארץ, רמת הכשרות שונה מהותית מהרמה בארץ ישראל, מכמה סיבות וטעמים.

סימון כשרות

עה. יש לבדוק את סימון הכשרות במוצרים, החותמת והערות, כגון חלב DAIRY. בישול עכום, חלב נכרי וכדומה.

פירות וירקות

עו. פירות וירקות הגדלים בחו"ל אינם צריכים הכשר, אבל כאשר מוגשים חתוכים, יש לוודא שהסכין והמשטח נקיים.

ירקות קפואים

עז. יש לבדוק את רשימת הרכיבים באריזה, לוודא שאין תוספות שונות, תבלינים וכדו'.
יש לקחת בחשבון שבד"כ, במיה, חומוס, לבבות ארטישוק, שעועית, עוברים בישול מסוים לפני האריזה, ונחשבים לבישול נכרי.

ירקות נגועים

עה. יש להיזהר בירקות שעלולים להיות נגועים בחרקים, כמו: אספרגוס, ברוקולי, כרובית, כרוב ניצנים, פטרוזיליה, פטריות, קלחי תירס, תרד.

Asparagus, Broccoli, Parsley, Mushrooms, Brussels sprout, Corn on the cob, Cauliflower, Spinach, Cabbage, Lettuce.

פירות יבשים

עט. פירות יבשים, צריכים השגחה, מחשש מריחה בשמנים שונים, לייבוש, לטעם ומראה. בכמה סוגים לא שכיח החשש: אננס מיובש. משמש מיובש. תמרים.

Pineapple, Apricot, Dates.

ניתן גם להשתמש באגוזי מלך, ושקדים קלופים, **טבעיים**.

Walnuts, Almonds

שמן זית

פ. בגלל ריבוי הזיופים בשמן זית יש לבחור רק בשמן זית כתית מעולה
Extra Virgin Olive Oil

קפה ותה

פא. קפה ותה מכל הסוגים, ללא תוספת טעמים, ניתן להשתמש.

בירה

פב. בירה המיוצר מחומרים הבסיסיים, ללא תוספות טעמים, מותר
בשימוש, לתת, מים, כשות, שמרים.

Malt, Water, Hops, Yeast, Barley malt, Brewers yeast.

